



№7 (905) 14 лютого 2024 року

ЧИТАТИ КОРИСНО!

# ОДЕСЬКЕ ЖИТТЯ

РЕКОМЕНДОВАНА ЦІНА 10 ГРН.

## АВТОБУСЫ ЕСТЬ, А ПЕРЕВОЗОК НЕТ:

почему новый транспорт стоит в депо  
и что с маршрутом «Север — Юг»?



В «транспортном цехе» горсовета в конце 2023 года произошли серьезные кадровые изменения, за которыми последовали очередные «транспортные стратегии» и обещания развивать муниципальные перевозки. Однако горожане, на чьих глазах исчезали трамвайные маршруты, а улицы поделили между собой частные перевозчики, были бы рады не потерять хотя бы то, что осталось. «Одесская жизнь» узнавала, стоят ли реальныеправленческие решения за оптимизмом чиновников и на какой муниципальный транспорт могут рассчитывать пассажиры в ближайшее время.

### Что происходит с маршрутками в Одессе?

В декабре прошлого года, сразу же после вступления в должность нового директора департамента транспорта, связи и организации дорожного движения Владимира Хитренко, в Одессе начались проверки компаний-перевозчиков. Как утверждается, — по заявлению пассажиров.

Так, проверка предприятия «Старс Транс», обслуживавшего маршруты №№ 145, 149, 190, 191, 233, 237, 263, 288, 16, 6, выявила факты невыполнения условий договора. Перевозчик получил предписание об устранении нарушений, но на замечания департамента не реагировал, поэтому **договор с ним был расторгнут**.

— В результате проверок мы выявили факты, которые не собираемся замалчивать. В частности, превышение количества перевозок, — заявляет Владимир Хитренко. — На некоторых коммерческих привлекательных маршрутах перевозчик выпускал в два раза больше подвижного состава. На других

— социально важных, но не выгодных, — их количество сокращалось. А иногда работа прекращалась вообще. К тому же часть транспорта работала «в тени», без уплаты налогов.

По мнению новой команды департамента, это также свидетельствует о нарушениях со стороны предыдущего руководства. И сейчас по этому вопросу готовится обращение в Одесскую областную военную администрацию и правоохранительные органы для принятия соответствующих мер.

Хотя на маршруты «Старс Транса» были сразу назначены временные перевозчики, количество автобусов на линиях сократилось. К тому же «обиженный» «Старс Транс» попытался блокировать их работу, что никак не способствовало качеству пассажирских перевозок.

Сейчас, по словам Владимира Хитренко, на маршрутах соблюдается регулярное движение. Со временем будут проведены новые конкурсы на постоянных перевозчиков. Но горсовету еще придется разобраться с иском против департамента транспорта, который «Старс Транс» подал в Одесский административный суд.

**Продолжение читайте на стр. 8**

## Анонси • Анонси



Азбука власти:  
как найти своего  
депутата и обратиться  
к нему за помощью?

3  
СТР.

Можно ли в Одессе  
сделать бесплатное УЗИ:  
как работает Программа  
медицинских гарантий

4-5  
СТР.

Как воюют дроны на  
фронті, рассказали нашему  
журналисту воины

9  
СТР.

**ПЕРЕДПЛАТА на 2024 РІК**

**«Одеське життя» з програмою ТБ**

**Ціна на 10 місяців**

**410 грн**

**Передплатний індекс**

**96217**

В каталозі Одеської області - стор. 5

Газету можна купити в усіх поштових відділеннях Одеси та Одеської області. Запитуйте у листоноші.

Подписний індекс

96217



Асоціація  
Незалежні Регіональні  
Видавці України

Газета є членом Української  
асоціації медіа бізнесу та  
Асоціації Незалежних  
регіональних видавців України







## ■ ОПРОС «ОЖ»

Как найти хорошего врача в Одессе? Этим вопросом наверняка задавался каждый. Кто-то ищет самостоятельно, кто-то доверяет своему семейному врачу, советам друзей или отзывам в интернете. «Одесская жизнь» поинтересовалась у одесситов, как они ищут узких медицинских специалистов и всегда ли прием по направлению оказывается бесплатным.

**В поисках врача**

*Как одесситы ищут специалистов и платят ли за прием?*

**Инна:**

Я к докторам просто не обращаюсь, честно говоря. Стараюсь самостоятельно справиться со своим здоровьем. Но знаю свою поликлинику и своего «семейника». Думаю, он меня направит и поможет, если потребуется. Деньги у меня медики никогда не просили. Они, когда видят меня, старую клячу, никогда об этом не знают.

**Владимир:**

Я вообще не хожу в больницы и пытаюсь жить так: чеснок, лук, 100 граммов, и до свидания, врачи. Да и что за название — «семейный врач»? Если мне нужно будет лечение, я найду врача по «сарафанному радио» и заплачу ему. По направлению платить не надо, но там и не будет никакого лечения».

**Галина:**

Я обычно не обращаюсь к врачам, потому что лечиться сейчас очень дорого. Даже с направлением иногда приходится платить. В Южном делала флюорографию, и врач не отдал мне снимок, пока не заплатила. Мне не нравится сама система медицинских направлений, так как нужно сначала бежать к семейному врачу. А у нас, например, он принимает всего два раза в неделю — это неудобно. Но советам своего «семейника» я доверяю, потому что он знает о моих проблемах».

**Елена:**

Мне очень повезло — у меня хороший семейный врач, поэтому все вопросы решают с его помощью. У знакомой два дня назад случилась беда, и мы решили идти к семейному врачу. И, спасибо большое, доктор помогла. С направлением ни в онкодиспансере, ни в частной клинике никаких денег мы не платили».

**Мария:**

У меня очень интересный семейный врач — молодой и симпатичный. Не кричит, не ругается, уважительно относится. Я ему доверяю. Но узкие специалисты не всегда мне нравятся. Одним врачом была недовольна — то она заболела, то еще что-то. Я прекратила к ней ходить, и сама лечилась как могла».

**Надежда:**

Я доверяю советам и семейного врача, и друзей, и интернета. Моя знакомая посоветовала офтальмолога. И он оказался отличным! Он дал столько полезных советов! Я довольна. Есть талантливые врачи, к которым хочется идти, но есть и те, кто принимает пациентов, как на конвейере. Но деньги у меня никогда не просили, если было направление. Оплата — по усмотрению пациентов. И иногда действительно просто хочется отблагодарить врача».

**Маргарита:**

Я не доверяю интернету ищу врачей только по советам близких знакомых. У меня и мама, и тетя — врачи, так что связи есть. Своему семейному врачу говорю, к кому именно специалисту мне нужно направление, и документ посыпают на телефон. Я думала, что это будет посложнее, но на практике все нормально».

**Елена:**

Я доверяю советам специалистов и не рекомендую искать врачей через интернет. Это могут быть шарлатаны. Узкие специалисты мне часто нравятся. Недавно я посетила дерматолога на улице Болгарской. Это было совершенно бесплатно, и лечение было эффективным. А вот гинекологов бесплатных, как мне сказали, не бывает. Интересно, для кого тогда выписывают направление? Семейный врач была крайне удивлена и сама смеялась над этим, потому что это неправильно. А гинеколог еще добавила: «Если у вас есть доллары, я могу их поменять». Такое только в Одессе возможно!».



Опрос проводила Вера КОРОЛЬЧЕНКО

## ■ ЛІКНЕП ВІД СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ

**Чи можна в Одес**

*Які медичні послуги дій*

Попри те, что з 2018 року в Україні діє Програма медичних гарантій, у суспільстві досі панує думка, що неможливо лікуватися безкоштовно. Дехто зовсім не знає про гарантовані безоплатні послуги, а дехто звертається за ними, але не може отримати. «Одеське життя» з'ясувало, на який обсяг безоплатних медичних послуг пацієнт може розраховувати, а за що доведеться заплатити.

фактор, рівень цукру, тропоніни та інші, інструментальні дослідження (ангіограма, кардіограма, рентген тощо), екстрену катетеризацію коронарних артерій серця, знеболення, забезпечення препаратами крові тощо.

На сьогодні таких пакетів 44 і вони охоплюють весь спектр медичної допомоги — від загального аналізу крові при застуді та щорічної флюорографії до кесаревого розтину та трансплантації органів. Тобто, за законом, майже будь-яка медична послуга може бути безкоштовною за направлення від сімейного лікаря, з яким у пацієнта укладена декларація.

— Обмежень немає. Якщо лікар бачить потребу в аналізах чи лікуванні, він виписує направлення, — каже сімейний лікар Марта Більчак.

Зазначимо, що з кожним роком, навіть попри війну, перелік безоплатних медичних послуг збільшується.

**Все безкоштовно, але не всюди**

Проблема отримання безоплатних медичних послуг полягає в тому, що не всі з них можна отримати за місцем виписки направлення. Наприклад, лікар Цен-

тра первинної медико-санітарної допомоги направляє пацієнта на рентген, але рентген-апарату в закладі немає. Потрібно з'ясувати, де працює найближчий і чи надає він послуги в межах Програми медичних гарантій, тобто може «погасити» вписане направлення. Те саме з низкою аналізів, наприклад, на гормони або вітаміни, а також з дороговартісними дослідженнями типу КТ та МРТ. Є і такі послуги, які більшість регіонів України взагалі не надає. Це насамперед трансплантація органів. За даними сайту НСЗУ від 9 лютого 2024 року, цей медичний пакет діє тільки в 11 медзакладах по всій Україні.

Є ще декілька направлень, за якими безоплатну медичну допомогу отримати вкрай складно. Це, наприклад, послуги стоматолога.

— В Україні так склалося, що стоматологів у державних закладах насправді дуже мало, — пояснює Марта Більчак.

За даними НСЗУ від 9 лютого



Запис до лікаря.



Стандартні обстеження на прийомі.

## ■ ОБЪЯСНЯЮТ СПЕЦИАЛИСТЫ

**Очередь? Привы**

*Как в Одессе сделать бесплатное УЗИ*

Одесситка Валентина Федоровна, как вдова ликвидатора аварии на ЧАЭС, до 2022 года проходила регулярные медосмотры. На это уходило несколько дней. Но теперь, по ее словам, ситуация кардинально изменилась. В конце 2023 года приема у кардиолога в Консультативно-диагностическом центре (КДЦ) №29 ей пришлось ждать месяц, в областной больнице запись на УЗИ сердца была заполнена до середины марта 2024 года, в КДЦ №6 — на два месяца вперед. «Одесская жизнь» выясняла, как обстоят дела с доступностью диагностики и других медицинских услуг в Одессе.

**В ожидании приема**

В Одесском горсовете наличие больших очередей на бесплатное УЗИ объясняют плановостью процедуры.

— В ургентных случаях, когда необходима экстренная помощь, УЗИ сердца делают сразу во всех наших кластерных больницах №№1, 10, 11. Обычное УЗИ сердца — это не ургентная процедура, а плановое обследование. Его назначают на свободное время, чтобы не страдали те, кому нужна срочная помощь, — прокомментировал ситуацию директор Горздрава Левон Никогосян.

Так же дело обстоит с направлениями к узким специалистам. Если ситуация не ургентная и нет угрозы здоровью и жизни человека, то приема приходится ожидать неделю или две.

С другой стороны, медицинская реформа в Украине расширила возможности семейных врачей. Они могут назначить первичное лечение кардиологических, неврологических или эндокринологических заболеваний. А в сложных случаях или при необходимости углубленной диагностики семейный врач направляет пациента к узкому специалисту. Причем электронное направление или рецепт можно получить дистанционно, позвонив своему врачу. Впрочем, такая система

# і лікуватися без грошей? сно безоплатні, а які — ні?

2024 року, із 3 389 закладів по всій країні безоплатну стоматологічну допомогу надають лише 228.

Хороша новина в тому, що **направлення не має прив'язки до місця проживання**. Отримати безоплатну медичну послугу можна в будь-якому куточку України.

— Немає жодних географічних обмежень. Направлення лікар видає не в конкретний заклад, не до конкретного лікаря, а на конкретну послугу. І пацієнт може самостійно обирати, куди звертатися. Тому варіантів багато, — запевняє Марта Більчак.

## Хороші новини

**Найкращий доступ до безоплатних послуг поки що зберігається на так званій первинній ланці** — у центрах первинної медико-санітарної допомоги, поліклініках та амбулаторіях, де приймають сімейні лікарі, педіатри і терапевти.

— Ви маєте право на необмежену кількість прийомів у «сімейника». Лікар проводить вимірювання артеріального тиску, пульсу, об'єктивний огляд, вимірювання зросту та ваги, і за показами, якщо потрібно, направляє на аналізи та дослідження. Це, наприклад, загальні аналізи крові та сечі, аналізи на рівень глюкози та холестерину, швидкі тести на ВІЛ, гепатити В і С, сифіліс, кардіограма, рентгенографія тощо, — пояснює Марта Більчак.

Ще одна хороша новина в тому, що **з 2024 року аналізи за направленням можна зробити не тільки в комуналь-**

За направленням деякі аналізи можна зробити безкоштовно.



# кайте

не всегда удобна и не привычна для пожилых людей, ведь она требует навыков работы с мобильным телефоном.

## Структура очереди

Отметим, что **порой даже запись на конкретное время не гарантирует, что пациент сможет войти в нужный ему кабинет в срок**. Дело в том, что очередь на бесплатный прием к узким специалистам или на диагностические процедуры «разбавляют» призывающие, которых направляют ТЦК, а также пациенты, которые оформляются на стационарное лечение, — они проходят вне записей. Пандемия коронавируса также не прошла бесследно. Медики отмечают рост числа обращений к некоторым специалистам из-за последствий COVID-19. Болезнь ударила по сердцу, легким, сосудам, нервной системе и суставам. В результате люди стали чаще обращаться за медицинской помощью.

Длительное ожидание приема в

коммунальных учреждениях приводит к оттоку пациентов к частникам,

где платную консультацию можно получить гораздо быстрее. Это бывает по карманам не только самих пациентов, но и

коммунальных медучреждений, ведь они



Сімейний лікар Марта Більчак.

ному закладі, але й у приватній лабораторії «Сінево», яка відтепер співпрацює з НСЗУ. Зважаючи, що черг тут зазвичай немає, а результати аналізів приходять на пошту, це може бути набагато зручніше, ніж звернення у звичайну поліклінічну чи лікарню лабораторію.

Нагадуємо, що в деяких приватних медичних закладах на кшталт медичного дому Odrex можна також укласти декларацію з сімейним лікарем і отримувати послуги безоплатно, але в більш комфортних умовах.

## Як шукати надавача послуг?

Якщо лікар, який виписує направлення, не може порадити конкретний заклад, де потрібна послуга надається, є два способи знайти цю інформацію:

- **зателефонувати на гарячу лінію НСЗУ** за номером 16-77 (можна з мобільного) з понеділка по четвер 9.00 до 18.00 і в п'ятницю з 9.00 до 16.45;
- **зайти на сайт НСЗУ**, обрати аналітичну панель (дашборд) «Укладені договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій», у фільтрах обрати місто, відмітити вид допомоги, напрям, групу послуг та подивитися адреси найближчих медзакладів.

Зазначимо, що користування дашбордом ускладнює відсутність пошуку за конкретною процедурою. Наприклад, ви

не знайдете тут адресу найближчого УЗД, тому що ця послуга входить до різних пакетів послуг. Якщо вас направив сімейний лікар, то шукати треба заклад, законтрактований за пакетом «Профілактика, діагностика, спостереження та лікування в амбулаторних умовах». В іншому випадку дашборд не допоможе. Крім того, слід зважати також на те, що на початку року на сайті ще не відображена інформація про заклади, які поки в процесі контрактування, хоча послуги вони надають.

## Хочеш без грошей — чекай

Зворотна сторона безоплатних послуг, особливо інструментальних досліджень та оперативних втручань, — це черги. Наприклад, термін очікування УЗД чи КТ може сягати місяця, а деяких планових операцій — пів року. **І чим менше закладів надають такі послуги безоплатно, тим більше доведеться чекати.** На цьому етапі можуть виникати маніпуляції, наприклад, пропозиція пройти дослідження платно, проте набагато швидше, у тому-таки закладі. Це незаконно. Так само, як і необґрунтована відмова у безоплатних послугах за направленням.

Якщо така ситуація має місце, в НСЗУ радять написати скаргу на їхньому сайті у розділі «Громадянам».

— Потрібно зазначити власне ПІБ, дату народження та дату події, яка сталася. Правильно вкажіть назив лікарні, напишіть посаду та ПІБ особи, яка відмовилася надати вам допомогу, вимагала оплату за

медичні послуги, ліки чи інші матеріали. Детально описані, в наданні якої саме послуги вам відмовили. За можливістю зазначте суму коштів, яку вам довелося витратити, або яку з вас вимагали. Вкажіть свої контакти. Ми опрацюємо звернення та надамо офіційну відповідь, — кажуть на гарячій лінії НСЗУ.

## Якщо немає декларації

За відсутності декларації пацієнт може розраховувати лише на екстрену медичну допомогу та допомогу тих медиків, звернення до яких не вимагає направлення, наприклад, гінеколога чи психіатра. Також медики не відмовлять людині у невідкладному стані. Проте на безоплатні планові обстеження, операції, консультації чи аналізи можуть претендувати лише задекларовані пацієнти.

Зазначимо, що **це не стосується внутрішньо переміщених осіб** — на час дії воєнного стану вони можуть отримати весь спектр безоплатних послуг «на первинці» без укладання декларації з сімейним лікарем або педіатром. Хоча на першому ж прийомі медик рекомендуватиме зробити це, адже нинішня система фінансування закладів охорони здоров'я заснована на тезі «гроші йдуть за пацієнтом». Якщо такий пацієнт звертається до сімейного лікаря, але не укладає з ним декларацію, заклад недоотримує кошти і втрачає деякі можливості свого професійного та технічного розвитку.

Віра КОРОЛЬЧЕНКО



коммунальних учреждениях приводит к оттоку пациентов к частникам, где платную консультацию можно получить гораздо быстрее. Это бывает по карманам не только самих пациентов, но и

теряют деньги, которые Национальная служба здоровья могла бы заплатить им за предоставленные услуги. А в заложниках очередей оказываются наименее защищенные граждане — пенсионеры.

Светлана КОМИСАРЕНКО

Оксана КОВАЛЬЧУК, заміститель директора Консультативно-діагностичного центру №6:

— У нас в центрі роботають два кардіолога. Один — в отделенні на улиці Маршала Говорова, 26, і у него дійсно планові приємства расписані на декілька недель вперед. Другий приймає в отделенні на улиці Торгової, 29/31 — у него є «окошки» на більшій частині дні. Причому це не залежить від того, пришов пацієнт без направлення (в цьому випадку треба оплатити). Очередь обща. Вибір врача залишається за пацієнтом. Для учасників ліквідації аварії на ЧАЕС членів їх сімей в центрі є спеціальні часові прямі. Каждий другий черговий чернобильцем приймається в центрі. А на найбільш популярних узкіх спеціалістів — невролога, кардіолога, ЛОРа та інших — в цей день є «окошки» для консультування таких пацієнтів. Поэтому при записах треба повідомити про статус чернобильця чи члена його сім'ї. Одеситам слідеть учити, що **сегодня государство оплачує консультації профільніх спеціалістів, обследования и анализы только по направлению семейного или лечащего врача**. Якщо пацієнт хоче пройти діагностику самостійно, заплатити буде довелось і в державному медичному закладі. Такова європейська практика, позиваючи на увагу, що більшість ненужних обследований і візитів до лікаря, які раніше пацієнт назначав собі сам.

У громадах Ізмаїльського району, зокрема Ренійській, вже понад рік працює проект «Екстрена освіта та психосоціальна підтримка постраждалого від конфлікту населення в Україні та Молдові, особливо дівчат, хлопців, підлітків та жінок», який реалізується громадською організацією «Регіональний аналітичний центр» у співпраці з Ренійською міськрадою – за фінансової підтримки з Іспанії.

# Готуємося до стресу... заздалегідь

Робота ведеться по декількох напрямках, один з яких – психологічна підтримка. Зараз психологіння Ірина Проскуріна працює здебільшого по школах – проводить тренінги, направлені на зниження стресу, а також розвиваючі вправи.

– Я даю поради, як за допомогою вправ знизити тривожність, – розповідає пані Ірина. – Найпоширеніші – це дихальні вправи, коли ми дихаємо животом, або так зване квадратне дихання: чотири секунди – вдих, чотири – затримка дихання, чотири – видих і ще чотири секунди – відпочинок. Робота з тілом: простукування свого обличчя кінчиками пальців – від лоба до підборіддя. Простукування себе долонями – від плечей і нижче. Розминка ший та плечового пояса. Добре допомагають асиметричні рухи руками – це активізує нейрозв'язки: людина таким чином перемікається та заспокоюється.

– Ірино, але у хвилини стресового стану «квадратне дихання» – це буде останнє, про що я згадаю, чесне слово!

– Тому що ви не відпрацювали ці навички під час спокою. Ви про них просто знаєте, тому у стресовій ситуації справді не згадаєте. Бажано навчитися цьому, коли все добре.

– В інтерв'ю неможливо розповісти про всі техніки, які ви застосовуєте на практиці. Що радите прочитати самостійно?

– Є така відома модель BASIC Ph – це такий собі «міст над прірвою», що допомагає людині «вирости» з кризової ситуації, «з'єднати» внутрішнє «Я» та зовнішній «Світ». Ця модель про те, як залучати всі ресурси. Це, по-перше, віра: в Бога, в себе, в цінності, в майбутнє. По-друге, це вміння проробляти свої емоції, розуміти їх проявлення. Важливі напрями – розвиток творчості, соціальні контакти.

– З якими питаннями звертаються переселенці найчастіше?

– На індивідуальних консультаціях ми обговорюємо, як планувати своє майбутнє, як знизити тривожність у себе та в дітей. Взагалі, як організувати своє проживання в іншому місці, психологічно на це налаштуватись.

– Як часто наші співвітчизники з інших регіонів звертаються за порадами?

– Хотілося б, щоб зверталися частіше – консультації безкоштовні. Я думаю, що в наш час у всіх є потреба звернутися за порадою. Пам'ятаю, як приїхала до однієї із сільських шкіл Ренійської громади, де немає психолога, і на зустріч зі мною... ніхто не прийшов.

– Бояться психолога більше, ніж зубного лікаря?

– Просто немає практики спілкування. До великої організаторам зустрічі дзвонити людям та запрошувати. Прийшла одна людина, потім друга. У результаті ми ледве змогли завершити спілкування о сьомій вечорі.

– Чи можна домовитися про індивідуальну зустріч?

– Якщо хтось хоче особисто поспілкуватись, можна звернутися до Ренійської дитячої бібліотеки та залишити свій контакт. Мені обов'язково передадуть інформацію і я зателефоную, щоб домовитися про зустріч.

Публікацію підготовлено за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключно відповідальністю видання «Одеське життя» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

## Райони Одещини: від Дунаю до Поділля

6



Під час групового заняття в Ренійській школі.

## П'ять порад – для всіх

**Люди з різних причин не звертаються до психолога, але іноді діляться своїми почуттями з нами, журналістами. Ми попросили Ірину допомогти у п'яти реальних ситуаціях. Вони є досить поширеними, тому поради можуть бути корисні багатьом.**

### Ситуація перша: страх у малечі

У сім'ї росте дитина, їй два з половиною роки. Коли малюк чує сирену, кидає гру і з криком біжить до мами. Дитина маленька, їй не поясниш те, що відбувається. Як правильно поводитися дорослим?

– Насамперед треба зберігати рівновагу, говорити спокійним голосом.

Дуже ефективними є дихальні вправи, такі як «квадратне дихання», та тілесні контакти. Можна поспівати, переключити увагу дитини. Допомагає «заземлення»: що я відчуваю тут і зараз. Тобто дитині, наприклад, можна дати іграшку, зосередити на ній увагу – якого вона кольору, яка на дотик.

### Ситуація друга: «рак-самітник»

Деякі сім'ї переселенців вирішили продовжити освіту дитини у рідній школі – вже майже два роки діти навчаються у режимі онлайн. Наскільки це життя «рака-самітника» може нашкодити дитині в майбутньому? Що ви порадите батькам?

– Так, є діти, які продовжують навчатися онлайн. Мінус у тому, що втрачається соціалізація.

Батьки мають вирішити, яким чином дитина контактуватиме з однолітками, щоб розвивати навички комунікації. Це можуть бути заняття у спортивних секціях, гуртках, дворовий футбол тощо.

### Школи самодопомоги у Ренійській громаді – де знайти?

В обласному Центрі національних культур – веде Вероніка Мунтян. У публічній бібліотеці – очолює Ірина Єлісеїцева. На базі музею – Галина Маратаєва. У всіх сільських бібліотеках і Центрах культури та дозвілля Ренійської громади.

– Ми проводимо зустрічі раз на місяць, – розповідає Галина Маратаєва. – Говоримо про вихід із стресових ситуацій за допомогою різноманітних вправ для заспокоювання. Кожен із нас і під час війни пам'ятає, що є література, мистецтво, що ми разом можемо робити добре справи і наблизити перемогу.

Цей проект називається «Соціальна згуртованість та підтримка внутрішньо переміщених осіб та інших уразливих слоїв населення у громадах на півдні Одесської області» та реалізується громадською організацією «Регіональний аналітичний центр» за підтримки програмного офісу в Україні Форуму громадянської служби миру.



Група самодопомоги.

ютъ, збирають мозаїку, щось роблять. Таким чином люди знайомляться, створюють нові дружні стосунки. У Рені і Ренійській громаді теж створено такі групи.

### Ситуація п'ята: агресія незнайомця

Днями співробітниці однієї з міських установ перенесли стрес: зайшов чоловік у формі військового, який шукав міськраду. Відповідь, що міськрада змінила адресу і треба пройти кілька кварталів, викликала гнів. Чоловік поводився дуже агресивно – грюкав дверима, жбурляв свою сумку, ображав, кричав, що він контужений. Як правильно поводитися в такій ситуації?

– Агресія – базова емоція і може бути у кожного, особливо в наш час. Хтось адаптувався, і градус агресії зменшився. А в когось, можливо, стала трагедія, і людина ще не впоралася з емоціями. Це треба, по-перше, прийняти.

Єдиного алгоритму дій немає, адже ми не знаємо причини агресії. Можливо, людина хоче виплеснути емоції та очікує реакції. Якщо реакції не буде, то агресія згасне.

Тому треба постаратися не реагувати і в жодному разі не вступати в суперечку – це тільки збільшить градус.

Якщо це не пряма агресія, ви можете просто послухати, поспілкуватися, допомогти, насикльки можете.

Якщо проявляється агресія у дитини, то насамперед я рекомендую заняття контактними видами спорту, як бокс, караате, але обов'язково під керівництвом тренера.

Якщо моменти агресії у дитини виникають вдома, то можна просто побити подушку, грушу або прокричатися.

# Директору Центра болгарской культуры Дмитрию Терзи — 80!



Дмитрий Терзи в народном костюме.

## Уроки истории на личных воспоминаниях

Он всегда тепло, с радостью встретит и не отпустит, не распросив и не поговорив. А беседы с Дмитрием Федоровичем более чем увлекательны. Являясь сотрудником «Интуриста» на протяжении 37 лет, а также длительное время начальником регионального отдела круизного туризма, он побывал во многих странах мира и общался с людьми разных национальностей, профессий и вероисповеданий.

Однако любовь к болгарским корням — тем, к которым он принадлежит и бесконечно им гордится, — с ним навсегда. Память о предках он свято хранит и укрепляет, помогая другим следовать его примеру.

Дмитрия Федоровича Терзи знают все, кто хоть немного интересуется культурной жизнью Одессы и Одесской области. Многие бывали у него в гостях на всевозможных выставках, концертах и встречах во Всеукраинском центре болгарской культуры в Одессе, директором которого он является уже много лет. Хотя для него это скорее не должность — разве можно быть директором родного дома? Вот хозяином и хранителем — да!

И сегодня, подходя к своему 80-летнему юбилею, он делает это с еще большей силой, развивая образовательный процесс воскресной болгарской школы, которую возглавляет уже более 20 лет. Часто ученикам, которым преподает историю, он рассказывает о своем послевоенном детстве, о родительском доме, который все еще стоит в селе Виноградовка Болградского района, и об особенностях украинских болгар. И о прадеде, который делал самые красивые камышовые крыши в селе.

## Про клан Терзи и счастливое детство

— Да, время тогда было тоже непростым: вслед за румынской оккупацией пришла советская власть, люди боялись перемен, им приходилось учиться жить по-новому. Жили бедно, носили старую домотканую одежду, на которой было множество заплаток. Сообща переживали

времена послевоенного голода. Но... У меня и моих сверстников было счастливое детство, потому что нас окружали добродушные люди. У дедушки было шестеро братьев. Все они выстроили свои дома в ряд, так, что почти вся «макхала» (район, часть улицы) превратилась в своеобразный большой клан Терзи. Все они в свое время участвовали в гражданской и Первой мировой войнах. Всевали достойно, и все вернулись домой живыми и невредимыми, чтобы трудиться, расти детей в лучших болгарских традициях и укреплять свой род. В детстве все, что меня окружало, было пропитано болгарским духом. В доме был установлен ткацкий стан, сделанный руками моих предков, который ни дня не простоявал без работы. Бабушки ткали, пряли, вязали, делали брынзу, пекли домашний хлеб, а дедушки выделявали овечьи шкуры и шили из них большие теплые кожухи и тулузы. И еще, в моем детстве было много национальных и религи-



В завершение всех празднований здесь всегда танцуют хоры.

озных праздников, которые мы любили и с нетерпением ждали, — с легкой улыбкой вспоминает Дмитрий Терзи.

## Здесь всегда рады гостям

Любовь ко всему болгарскому, привитому ему еще с детства, всегда живет в душе болгарина Терзи. И поэтому в 90-е годы прошлого столетия в Одессе он одним из первых стал членом Одесской секции советско-болгарской дружбы, а потом и активным участником учредительного собрания Одесского болгарского общества.

А в 2002 году Дмитрий Федорович возглавил Всеукраинский центр болгарской культуры в Одессе и открыл при нем воскресную школу, где обучаются

## БУДЖАК

Сарата ○ Тарутине ○ Татарбунари  
○ Арциз ○ Белгород-Днестровский

ОДЕСЬКЕ  
ЖИТТЯ

болгарскому языку, литературе и истории все желающие.

Центр стал местом встреч самых разных людей. Он открыл свои двери для творческих людей — музыкантов, художников, певцов, фотографов, просветителей и родолюбцев.

За более чем 20 лет на его сцене выступали сотни народных и самодеятельных коллективов и сольных артистов, сюда всегда приезжали этнические болгары со всей Украины. В центре всегда ярко и колоритно отмечали все государственные и национальные праздники. И здесь всегда рады гостям любой национальности.

16 февраля Дмитрию Федоровичу Терзи исполняется 80 лет. Пожелаем ему крепкого здоровья, бодрости духа, вдохновения и еще долгих и светлых лет динамичной жизни!

# Трифон Зарезан: проведение старинного ритуала — залог вкусного вина

В №5 газеты «Одеське життя» за 31 января в рубрике «Викторина» нами был задан вопрос: «Какой праздник отмечают болгары Одесчины в самый романтичный день в году?» Все читатели из разных городов и сел, дозвонившиеся в редакцию, дали правильный ответ: это, конечно же, Трифон Зарезан — праздник в честь святого, покровителя виноградарей и виноделов. И этот праздник — тоже о любви.



Жители села Островное Алексей Байректар, Мирон Карат («Царь») и Виталий Митков в День Святого Трифона.

Вино не впечатлит вас своим вкусом, если виноградной лозе не будет отдана большая порция любви. Той любви, с которой жители Буджака из года в год ухаживают за своими виноградниками.

Возможно, именно поэтому болгарам удалось по сей день сохранить старинные традиции производства и прекрасный праздник Трифон Зарезан. Болгары его отмечают 14 февраля и, где бы ни

находились, славят вино и тех, кто его производит, обязательно совершая красивый ритуал первой обрезки виноградной лозы.

Праздник называется Трифон Зарезан, потому что в этот день православные вспоминают покровителя виноделов Святого Трифона, а Зарезан — потому что главное действие этого дня — подрезание лозы. И совершают его только мужчины! Первым делом собираются в компанию — в одиночку такой ритуал проводить невозможно.

Бравые болгары вооружаются ножницами, обязательно берут вино и отправляются туда, где растет виноград: это может быть большой сельский виноградник, или несколько кустов у дома, или просто одинокая городская лоза. Важно, чтобы каждый из мужчин отрезал по три виноградных прутика от лозы, вылил немного вина на землю и благословил виноградник на богатый урожай.

Далее из этих отрезанных прутиков плетут венок для «Царя», которого выбирают среди присутствующих. Коронованный виноградным венком «Царь» приглашает всех «трифоновцев» в свой дом на традиционную трапезу из любимых болгарских блюд. Угощаясь, гости и



Подрезка лозы в доме Виктора Дизанова в селе Островное.

хозяин дома поднимают бокалы с тостами за богатый новый урожай.

Празднование Трифона Зарезана считается стартом сезона работы на виноградниках — после этой даты виноградари переходят к активной ее стадии.

А пока у виноградарей — профессионалов и любителей — есть возможность пообщаться, поделиться опытом и обсудить предстоящий год.



Встреча «трифоновцев» после обряда.

# АВТОБУСЫ ЕСТЬ, А ПЕРЕВОЗОК НЕТ:

почему новый транспорт стоит в депо  
и что с маршрутом «Север — Юг»?

(Продолжение. Начало на стр. 1)

Немецкие автобусы проехали по городу в тестовом режиме.



## Дорогой подарок от немцев и дефицит водителей

Одесситы не должны ездить в старых, тесных и совершенно не приспособленных для людей с инвалидностью маршрутках. И, по словам Владимира Хитренко, сейчас департамент ведет переговоры с частными перевозчиками об улучшении качества услуг без повышения стоимости проезда.

К сожалению, экономическая составляющая сегодня такова, что новый автобус отечественного производства стоит 3-3,5 млн гривен. А автобус большой вместимости — 8-10 млн. Поэтому сегодня существенно обновить состав — достаточно трудная задача, — говорит глава департамента.

Однако в будущем город все же планирует перейти на перевозку пассажиров большим муниципальным транспортом. И такие автобусы уже есть. **Немецкий Регенсбург, город-побратим Одессы, подарил нам 10 вместительных 18-меревых «мерседесов».** Шесть из них горсовет уже передал департаменту транспорта. Правда, есть нюанс — автобусы являются гуманитарной помощью, то есть использовать их в коммерческих целях нельзя. Пока в департаменте думают, как переоформить подарок, **автобусы уже второй месяц стоят в депо.** К тому же, говорят в ведомстве, для них еще нет водителей. Бронь на сотрудников КП «Одесский городской электротранспорт» получило только в прошлом месяце. А с начала полномасштабной войны в ОГЭТ были мобилизованы более 100 работников.

Это узкопрофильные специалисты и водители, которых быстро не заменишь, — говорит исполняющий обязанности директора ОГЭТ Николай Литовчук. — Поэтому нехватка кадров стала для нас серьезной проблемой. И, конечно, это влияет на выход подвижного состава и

обеспечение стабильной работы общественного транспорта. Хотя работа по поиску персонала идет постоянно.

По словам Литовчука, ОГЭТ готов трудоустраивать женщин. Для всех кандидатов требование одно — закончить учебно-курсовую комбинат, после чего уже можно получить доступ к работе на маршрутах.

## Связь с поселком Котовского и трамвай №18

На немецкие автобусы у департамента транспорта большие планы. Ожидается, что они соединят Центр с Пересыпским районом, курсируя по улице Семена Палия, где сейчас муниципального электротранспорта нет вообще. И это, отмечает Хитренко, даст возможность перевозить социально незащищенных горожан.

**А вот добраться электротранспортом из центра на 16-ю станцию Большого Фонтана можно будет, похоже, года через два.** Приблизительно столько времени понадобится для завершения строительства жилого комплекса, на стройплощадке которого находится недостроенное разворотное кольцо трамвая №18.

Не работает маршрут с 2020 года. В 2021-м с началом пляжного сезона трамвай все же решили запустить. Для этого разворот составов сделали не по кольцу, а по так называемому путевому треугольнику. Вагоны могли развернуться, маневрируя «вперед-назад», чтобы выехать на колею, идущую в обратном направлении — в сторону Куликова поля. Но через полгода маршрут закрыли.

Запускать разворот путевым треугольником снова руководство ОГЭТ опасается. Это рискованно, потому что у водителя остается много «слепых» зон. В департаменте говорят, что изучают возможные варианты решения проблемы. А пока в качестве альтернативы трамваю предлагают маршрутку 18К, курсирующую с 11-й до 16-й станции Большого

Фонтана. Ездит она по графику — раз в полчаса, заверили чиновники. И любезно обещали нам этот график предоставить.

Ждем с нетерпением. Но еще больше — возвращения трамвая №18.

## Планы на Балковскую и спуск Маринеско

Обещает глава департамента возобновить движение общественного транспорта и по улице Балковской, на месте уничтоженного когда-то трамвайного маршрута №30. Сегодня, по словам Хитренко, это направление рассматривается как приоритетное для запуска электробусов. Они должны связать между собой отдаленные районы города.

Перед войной несколько электробусов собственного производства ОГЭТ на Балковской все-таки появились. Правда, промелькнули и исчезли — их было явно недостаточно, а новых машин не предвиделось. Теперь же город планирует закупить 30 электробусов за средства кредита Европейского инвестиционного банка (ЕИБ).

Остается надеяться, что водители для них найдутся, и машины не будут «скучать» в депо, как **новый трехсекционный трамвай «Татра-Юг» с низким уровнем пола и пятью дверями.** Он был куплен на деньги ЕИБ и протестирован еще в декабре 2023 года. Однако выяснилось, что **трамвай не соответствует городской маршрутной сети.**

— При разработке вагона производитель должен был учесть ее особенности, — отметил Владимир Хитренко. — Это прописано в контракте отдельным пунктом. Но это было сделано некачественно или вообще не сделано. Поэтому сейчас этот трамвай не может выйти на маршрут «Север — Юг», для работы на котором он предназначался. А предприятие «ОГЭТ» ведет переговоры с поставщиком об устранении всех недостатков.

**Полгода не выходят на линию «Север — Юг» и трехсекционные трамваи «Одиссей-Макс»,** которые уже опробованы в городе и успешно работают на маршрутах №№ 5 и 17. Хотя на этих направлениях для больших составов нет необходимого пассажиропотока.

## «Север — Юг», до свидания?

Выпускать вместительные многосекционные трамваи на маршрут «Север — Юг» попросту опасно. Уже два года трамвайные рельсы, проложенные на спуске Маринеско, где проходит маршрут, проседают.

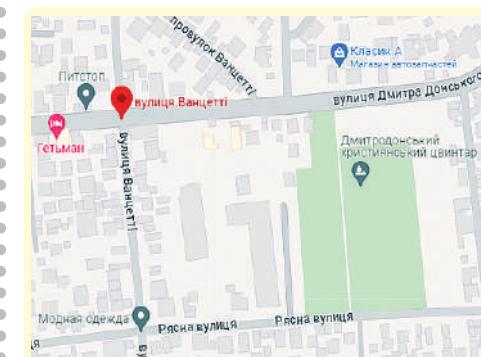
Проблему пытались решать. Компанию «Пространство», начавшую строительство под спуском, обязали возвести опорную стену. Ее первую часть выстроили в декабре, строительство второй должно было стартовать в начале года. «Инфоксводо-канал» укрепил дренажную систему. Тем не менее, по информации управления дорожного хозяйства, трамвайное полотно просело на 44 сантиметра.

Сейчас ОГЭТ проводит проектные работы по капитальному ремонту спуска. Начаться он должен весной и продлиться до 1 мая 2024 года.

Как минимум на два месяца долгожданный маршрут, соединяющий северные и южные районы Одессы, прекратит свою работу. А одесситы вновь окажутся заложниками маршруток.

Вероника ПОЛИЩУК

## УЛИЦЫ ОДЕССЫ



## Кто такой Николай Кулиш и где в Одессе улица его имени?

Муниципальная историко-топонимическая комиссия в рамках изменения названий, связанных с советским прошлым, приняла решение переименовать многие одесские улицы и скверы. Именно поэтому улица Ванцетти теперь называется в честь украинского режиссера и драматурга Николая Кулиша. Расположена она в Киевском районе и проходит от Китобойной до Розовой улицы.

**Николай Кулиш родился 18 декабря 1892 года в селе Чаплинка, которое сейчас относится к Херсонской области.** Во время учебы в церковно-приходской школе он проявил большие способности, и жители села собирали деньги, чтобы он мог учиться дальше.

В 22 года Кулиш **поступил на филологический факультет Новороссийского университета**, однако началась Первая мировая война и он был призван в армию, где сумел сделать военную карьеру. В армии он продолжал писать стихи и небольшие пьесы, которые разыгрывали солдаты.

После демобилизации Кулиш руководил органами народного образования в Оleshkovском уезде на Херсонщине. В это же время он составил первый украинский алфавит для взрослых — «Первinka», для которого использовал произведения классической украинской литературы.

**Во время голода 1920-х годов Кулиш работал в Одессе в должности инспектора школ.** Здесь он написал пьесу «97», в которой рассказал о голода в Херсонской области. Позже переехал в Харьков, где сотрудничал с труппой театра «Березиль» и Лесем Курбасом. В 1930-х годах большинство произведений Кулиша подвергаются политической критике.

В 1934 году Николай Кулиш был арестован по обвинению в принадлежности к националистической террористической организации и связях с ОУН. **Писателя приговорили к 10 годам соловецких лагерей, но через три года расстреляли вместе с Лесем Курбасом и другими деятелями украинской культуры.** Николай Кулиш был реабилитирован в 1956 году.

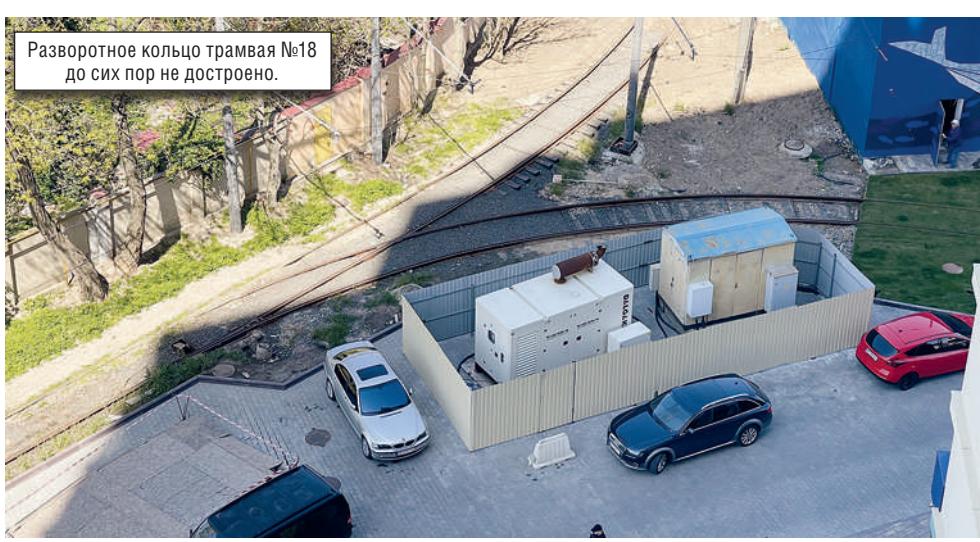
## Почему в Одессе теперь нет улицы Ванцетти?

**Бартоломео Ванцетти — американский рабочий-анархист итальянского происхождения.** Он родился в крестьянской семье в Пьемонте и прибыл в США в возрасте 13 лет. В 1920 году ему было предъявлено обвинение в убийстве кассира и двух охранников обувной фабрики, а процесс получил название «Дело Сакко и Ванцетти». Суд присяжных, проигнорировав слабые доказательства вины и свидетельские показания, говорившие в пользу обвиняемого, приговорил Сакко и Ванцетти к смертной казни. Апелляция была отклонена, а обвиняемые казнены на электрическом стуле.

Процесс вызвал широкий резонанс в мире и стал символом беззакония и политических репрессий. На этой волне именем Ванцетти была названа улица в Одессе, однако **итальянский анархист никогда не бывал ни в нашем городе, ни в нашей стране.**

Подготовила Ирина СОРОКИНА

Разворотное кольцо трамвая №18 до сих пор не достроено.



Минулого тижня Президент Володимир Зеленський підписав указ про створення у складі Збройних сил України нового роду військ — Сил безпілотних систем. Адже сьогодні безпілотники та дрони відіграють важливу роль у війні проти росії. Їх навіть називають зброєю майбутнього. Як саме використовують безпілотні системи на фронті, «Одеському життю» розповіли захисники, які воюють на Бахмутському та Херсонському напрямках.

## Зброя майбутнього на Бахмутському напрямку

Дмитро потрапив на війну ще в 2014 році разом з добровольчим батальйоном «Вінниця» на базі МВС. Тоді хлопцю було 23 роки. Прибувши на Донбас, він побачив, що війна — це біль та жахи. У батальйоні прослужив до 2019 року, потім працював у карному розшуку на Вінниччині. А зараз Дмитро — оператор дронів на Бахмутському напрямку.

### Очи в небі

— Я знов, що буде повномасштабне вторгнення росії, але розраховував десь на літо. Коли перед початком війни працював оперуповноваженим, у нас були навчальні тривоги. В ніч на 24 лютого я погано спав і почув, як о четвертій ранку в робочому чаті оголосили тривогу. Дуже розлютився, бо думав, що керівництво знову вирішило погратися в солдатиків. Дорогою на роботу увімкнув у машині улюблену радіохвилю, почув, що міста України обстріляні балістичними ракетами. У мене був шок... Тоді я переживав за брата: він також пішов служити в поліцію, і війна застала його в Житомирі, у навчальному центрі. Згодом неодноразово писав рапорти, щоб мене перевели в колишній батальйон, але через службову діяльність це не погодили.



Додаткові очі в небі та «маленькі бомбардувальники».



На частині окупованої орками Херсонщини діє спеціальна група повітряної розвідки, яка була заснована ще в 2017 році. Чим саме займаються оператори дронів, нам розповів старший групи повітряної розвідки Вадим.

— Зазначу, що група повітряної розвідки займається саме пошуком цілей, ми не атакуємо ворогів. Наша основна локація — це Херсонська область, а точніше, повітряна розвідка лівого берегу. У своїй роботі ми використовуємо декілька типів безпілотних летальних апаратів, за допомогою яких проводимо: розвідку місцевості, вивчення ландшафту, визначення розташування окупантів, їхніх позицій та техніки. Також коригування вогню

підрозділів артилерії по ворогах. У нашому користуванні — безпілотники українського виробництва «Лелека 100», «Валькірія» та новий апарат «Довбуш T-10». Є квадрокоптери китайського виробника: «Матрікс 300», «Матрікс 30» і «Мавік 3», дрони «Аутел» та «Скайдіо».

Кожен апарат має свою дистанцію польоту. Наприклад, «Лелека» може працювати на відстані до 30 кілометрів, але наш рекорд — 40 кілометрів. Ми навіть

залитали в окуповані Скадовськ та Лазурне. А ось «Валькірія» — це фотоліт, який літає на відстані 20 кілометрів та фотографує місцевість що дві секунди. У квадрокоптерів максимальна дальність — сім кілометрів, але вони мають професійну оптику, яка «дивиться» вперед на 15 кілометрів.

Найтяжче в нашій роботі — не потрапити до лап РЕБ, як свої, так і ворожої. Адже вона глушить всі сигнали, і апарат перестає працювати. Хоча «Лелека»

позиції, адже коли рухаєшся більше до лінії фронту, потрапляєш під артобстріли, тому щоразу молюся.

### Життя дрона

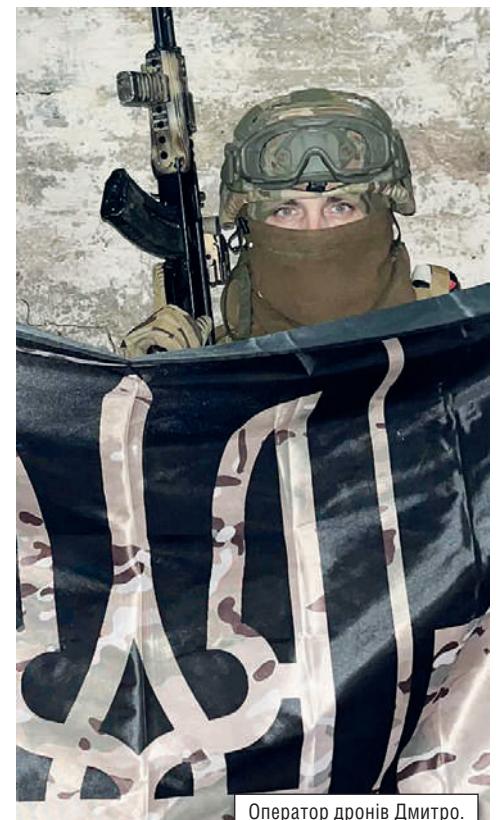
— Кажуть, що пілотами дронів стають колишні геймери, але це легенда. Я сам любив комп’ютерні ігри і зараз іноді граю, і це зовсім не допомагає в керуванні дроном. Для пілота, на мою думку, головне — це увага та концентрація. Керувати дроном не важко, але коли він у повітрі, то треба бачити все і реагувати на будь-які зміни ландшафту позицій, бо від цього залежить життя інших бійців. Також у будь-який момент можуть запрацювати засоби РЕБ (радіоелектронної боротьби), і пілоту треба витягти пристрій із цієї зони, щоб не втратити його.

Взагалі стійкість дронів залежить від багатьох факторів, тож на різних ділянках фронту триває життя різна. Збити можуть навіть свої суміжні підрозділи. Пілоти казали, що саме так ми втратили 70% дронів у 2022 році. Також на заваді може стати погана видимість — дрон просто не знайде дорогу назад. Адже ми піднімаємо «пташку» в повітря і в сильний вітер, і в сніг, і в дощ, хоча це дуже ризиковано. Тому здебільшого пристрій живе приблизно місяць.

### Виробництво на плечах ентузіастів

— Хоча сказав, що наявність дронів може зберегти життя бійцям або замінити їх у тяжких боях. Я вважаю, що будь-яке корисне спорядження розраховане на те, щоб зберегти життя, і наявність залізних очей в небі також цьому допомагає.

Зараз на фронті найчастіше використовуються безпілотники «Мавік». Також є дрони «Аутел», але їх значно менше і вони мають свої нюанси, що обмежує їхнє використання в зоні бойових дій. До 2019 року Україна виготовляла власні безпілотні комплекси «Лелека» та «Фурія». Зараз централізованого державного вироб-



Оператор дронів Дмитро.

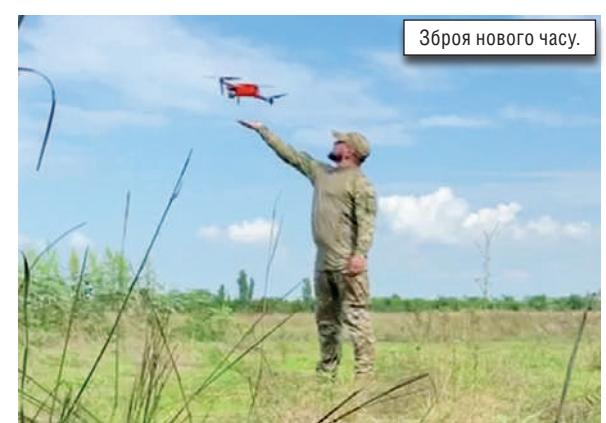
ництва немає. Орки в цьому питанні нас випередили, причому багато чого навчилися у нас і тепер виготовляють пристрій на державному рівні. У нас же все лежить на плечах ентузіастів.

Сьогодні також дуже поширені FPV-дрони, які власноруч роблять волонтери. Такий пристрій може зібрати навіть дитина за наявності деталей, навичок паяння та початкового програмування. Але здебільшого це дрони-камікадзе, які мають низьку собівартість і літають лише в одну сторону. Керувати саморобним FPV-дроном важче — потрібно мати навички пілотування. По суті, це чотири мотори з платою і дешевою камерою, якість яких, на жаль, не перевіряють. Бувало так, що вони просто переставали працювати або згорали під час операції. І поки в нас немає єдиного центру з виготовлення дронів, так і буде. Звичайно, велика подяка людям, які на власному ентузіазмі виготовляють те, що повинна виробляти в промислових масштабах або закуповувати держава.

## Особливі завдання на окупованій Херсонщині



Оператори дронів на Херсонському напрямку.



Зброя нового часу.

з цими перешкодами справляється, на відміну від китайського «Матрікса». Незважаючи на всі ці труднощі, наша група виконує свої задачі. Ми знаходимо ворогів та коригуємо по них вогонь нашої артилерії, а також робимо все, що від нас залежить, заради перемоги України.

Я вважаю, що ця війна переходить на інший рівень, і безпілотники та дрони, які ми тепер використовуємо, — це зброя нового часу.

Записала Анастасія СПУР

На початку повномасштабного вторгнення люди, які шукали безпеки та захисту, думали про те, як стати на облік і отримати статус внутрішньо переміщеної особи. Але сьогодні чимало цих людей цікавить скасування статусу ВПО. «Одеське життя» спробувало довідатися про причини, і це потягнуло за собою ще низку запитань, які цікавлять нині переселенців. За відповідями ми звернулися до помічниці юриста сектору «Балтське бюро правової допомоги» Каріна Кучмій.

# Чому переселенці відмовляються від статусу ВПО?

## Як можна знятися з обліку ВПО?

Існує два шляхи зняття особи з обліку.

**Перший – подати заяву на отримання послуги відмови від статусу ВПО.**

Оберіть найближчий до вас відділ соцзахисту або ЦНАП, який надає послуги для ВПО. Візьміть із собою паспорт або інший документ, який підтверджує ваш статус. Відійті від Центру та подайте заяву.

Заява подається на кожного дорослого члена сім'ї окремо. Дітей можна вписати в тій же заяві нижче.

\* Нагадаю, що довідка внутрішньо переміщеної особи безстрокова. Але, якщо ви подали заяву про відмову від довідки, то її дію можна припинити.

Також це можна зробити в разі, якщо ви повернулися до постійного місця проживання чи виїхали за кордон на постійне проживання. Це передбачає стаття 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Вирішивши поїхати до нового місця проживання (не додому), ви маєте протягом десяти днів із моменту прибууття повідомити про це відділ соціального захисту. Це дасть змогу одержувати фінансову допомогу

Публікацію підготовлено за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключно відповідальністю видання «Одеське життя» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

від держави за новим місцем реєстрації.

Також змінити адресу реєстрації ВПО можна в застосунку «Дія». Послуга доступна українцям, які мають довідку ВПО у застосунку «Дія».

Внутрішньо переміщеним особам, які змінили місце реєстрації через «Дія», потрібно звернутися до органу соцзахисту для продовження виплат.

**Другий – через портал «Дія», або в застосунку «Дія», доступна автоматична послуга для внутрішньо переміщених осіб – скасування статусу.**

Щоб скасувати статус ВПО на порталі «Дія», потрібно авторизуватися, обрати послугу «Скасування статусу ВПО», заповнити необхідні дані. Потім перевірити сформовану заяву та підписати її електронним підписом. Щоб скасувати статус ВПО через застосунок «Дія», потрібно відкрити застосунок «Дія», зайти в розділ «Послуги», відкрити категорію «Послуги для ВПО», обрати підкатегорію «Скасування статусу ВПО».

**Послуга скасування статусу та зміна місця реєстрації ВПО через застосунок «Дія» буде неможливою, якщо особа має паспорт-книжечку старого зразка.**

Тоді це можна зробити виключно у відділенні соцзахисту або у ЦНАПі. Тим, хто отримав статус ВПО до 2022 року: кримчанам, мешканцям ще тоді окупованих регіонів Луганської та Донецької

областей, також потрібно робити зміни особисто.

## Як скасувати дію довідки ВПО?

Якщо людина чи сім'я вирішили повернутися додому, то мінімум за три дні до від'їзду чи протягом трьох днів після від'їзду треба повідомити про це у ЦНАП або у відділі соцзахисту за місцем, де ви перебуваєте наразі.

Рішення про скасування довідки ухвалює керівник уповноваженого органу за місцем проживання людини. І протягом трьох днів вносить цю інформацію до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

**Підрозділ соцзахисту зобов'язаний повідомити особу про скасування статусу ВПО протягом трьох днів з дня прийняття рішення.**

Якщо ж ви не повідомили про зміну місця проживання, то дію довідки можуть скасувати через інформацію про тривалу відсутність (понад 60 днів), яку можна отримати з державних реєстрів.

## Якщо людина поїхала додому чи за кордон і не знялася з обліку ВПО?

Довідку про взяття на облік ВПО буде скасовано у разі:



Каріна Кучмій роз'яснює дітям їхні права та обов'язки у рамках правопросвітництва.

• подачі людиною заяви про відмову від довідки ВПО;

• повернення до місця постійного проживання;

• вчинення кримінального правопорушення;

• виїзду на постійне місце проживання за кордон;

• виявлення факту подання недостовірної інформації.

Фахівці стверджують, що зараз найрозповсюдженішою підставою для припинення дії довідки ВПО є повернення до постійного місця проживання або виїзд за кордон.

**Важливо знати: якщо ви скасуєте довідку ВПО, то разом з цим припиняється всі виплати та пільги.** Поновити довідку буде можна, якщо вам знову доведеться виїхати з території, де ведуться бойові дії, або тимчасово окупованої території.

## Чи мають чоловіки після зміни місця проживання ставати на військовий облік?

У разі переїзду військовозобов'язані, призовники і ре-

зервісти повинні з'явитися до відповідних органів для зняття з військового обліку та в семиденний термін стати на військовий облік на новому місці проживання.

## Чи можуть ВПО оскаржувати рішення управління соціального захисту?

Так, якщо для цього є підстави. Звичайно, рішення чи бездіяльність органів місцевого самоврядування, а також їхніх посадових осіб можуть бути оскаржені. Наприклад, можна оскаржувати рішення про скасування довідки ВПО або відмову у розгляді заяви про відмову від довідки. Можна звернутися до суду, якщо ви отримали письмову відмову або рішення.

Безплатну правову допомогу переселенцям Балтської громади можна отримати, звернувшись до Бюро правової допомоги за адресою: м. Балта, вулиця 30 років Перемоги, 24, тел. (048) 662-20-02

# Як у Балтській громаді молодь навчалася адвокації

Цікаве засідання розмовно-інтеграційного клубу «PIKA» відбулося за участі внутрішньо переміщених осіб та молоді Балтської громади у Балтській публічній бібліотеці. Його метою було ознайомлення учасників клубу з методикою адвокаційних процесів.

Чому саме адвокація так зацікавила молодь? Напевне, через те, що це дієвий інструмент, який допомагає започатковувати в країні нові правила гри та змінювати існуючі.

Згадаймо лише адвокацію із заборони реклами тютюну та паління в громадських місцях. Саме в результаті діяльності активістів було ухвалено рішення про заборону, прийнято відповідні закони.

Міні-лекції, які прослухали учасники клубу, розкрили теми «Інструменти участі громадян в управлінні державними справами та органів місцевого самоврядування» та «Основні етапи та

принципи адвокації». Також учасники виконували вправи на використання інструментів участі громадян та на імітацію адвокаційного процесу.

## Довідка «ОЖ»

Адвокація (англ. advocacy, відстоювання інтересів) — це діяльність окремих осіб або груп, яка має на меті здійснення впливу на громадську політику та рішення політичних, економічних і соціальних інституцій для представництва і захисту прав та інтересів цих осіб або груп.



15 лютого — ДЕНЬ ВШАНУВАННЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ ІНШИХ ДЕРЖАВ

# Як «афганцям» Одещини допомагає досвід, набутий в чужій війні

З початком повномасштабного вторгнення росії «воїни-інтернаціоналісти» знову взяли в руки зброю, ставши на захист свободи та цілісності держави. Багато «афганців» Одещини воюють у складі ЗСУ й тероборони.

## Воюють самі й втрачають синів

Очільник Одеської обласної організації Української спілки ветеранів Афганістану Юрій Єрмаков повідомив, що «афганці» з нашої області вміло та мужньо протидіють російській агресії. **Десятки досвідчених учасників бойових дій в Афганістані, яким дозволяє здоров'я та вік, ще з 2014 року захищають рідну землю від рашистів.** На жаль, троє «афганців» загинули в російсько-українській війні, дехто з ветеранів втратив своїх синів у боях за незалежність країни.

На Одещині сьогодні мешкають понад п'ятнадцять тисяч учасників бойових дій на території інших держав, які повернулися живими до рідної землі, з них понад шість тисяч — воїни-афганці. У свої 18 років вони свято вірили, що захищають свою тодішню Батьківщину від імперіалістичної агресії.

Кожна війна — це величезний гіркий досвід, який, на жаль, знадобився колишнім інтернаціоналістам у нинішній війні за рідну Вітчизну.

Нині відважно воюють Сергій Тарабанов з Миколаївської громади, Сергій Полянський і Анатолій Папка з Андрієво-Іванівської громади, Ігор Оспіненко та Олександр Пепко зі Стрюківської громади Березівського району. На спекотному Сході у складі ЗСУ нищать рашистів Сергій Бабіченко з села Петрівка, Анатолій Бойко і Михайло Левицький з села Троїцьке, Анатолій Кушнір з села Кричунове Любаївської громади. Їхній бойовий досвід знадобився у кровопролитній війні з росіянами.

## Ця війна страшніша за Афган

Агресія росії проти України змусила учасника бойових дій в Афганістані з села Кричунове Анатолія Кушніра залишити мирні справи і знову взятыся за зброю.

Вже 25 лютого 2022 року він разом з групою односельчан прямував у пункт дислокації 35-ї окремої бригади морської піхоти імені контр-адмірала Михайла Остроградського. У військовій частині ветерана направили у дивізіон самохідної артилерії в якості радиста.



Щороку, 15 лютого, «афганці» збираються біля пам'ятників, що вшановують пам'ять загиблих побратимів, українців, які загинули у безглуздій війні. Вони були простими солдатами в Афганістані. Воювали, як і всі. Зараз багато наших «афганців» знайшли в собі сили, і, не зважаючи на вік, знову стали в бойовий стрій.

# На Подільщині відстрілюють херсонських шакалів

За два роки війни через заборону полювання в регіоні значно зросла популяція м'ясоїдних хижаків. А ще із зони бойових дій у наші краї перекочували зграї шакалів та вовків.

Налякані звірина селиться дедалі біжче до людських жителів, де можна беззарно поласувати птицею та дрібною живностю. Окрім цього, почастіши випадки захворювання на сказ домашніх тварин.

Наказом обласної військової адміністрації та оперативного угруповання військ «Дунай» задля врегулювання популяції

хижих тварин мисливцям впродовж лютого дозволений відстріл хижих хутрових м'ясоїдних тварин у межах мисливських угідь Одеської області.

На Любашівщині група з десятка мисливців на чолі з керівником місцевої спільноти мисливців і рибалок, ветераном російсько-української війни Сергієм Курданівським у свій перший вихід

здобула чимало лисиць та кілька шакалів. Ймовірно, остання здобич — «біженець» з Херсонщини.

**Менш вдалим було полювання ясенівських мисливців**, які шукали здобич за встановленим маршрутом. Коли ж вони торували шлях полями та лісопосадками, лиси вільно бігали селом або ховалися у кодимських плавнях.

Мисливський сезон триває до кінця місяця і проводиться в межах закону та з урахуванням екологічних аспектів для збереження різноманітності природи.

Сторінку підготував Юрій ФЕДОРЧУК

# МЕЖИРИЧЧЯ

(між Дністром та Південним Бугом)

Любаївка Миколаївка Ширяєве Ананьїв  
ОЗахарівка Велика Михайлівка Саврань

ОДЕСЬКЕ  
ЖИТТЯ



Жеребківські ліцеїсти в укритті.

## В яких громадах з'явились модульні укриття?

Головна вимога очного навчання в умовах війни — наявність укриття у школах та дитсадках.

Одещина стала однією з шести областей, до яких Європейська Комісія спрямує 15 мільйонів євро на будівництво шкільних бомбосховищ. Окрім того, до програми долучається уряд Литви, який виділяє ще 500 тисяч євро, беручи на себе відповідальність за реалізацію проекту.

### Де укриття вже встановлено?

В Ананьївській громаді у закладах освіти закуповують і встановлюють модульні бомбосховища. На початку року два укриття з'явилося в Жеребківському ліцеї, їх облаштовано всім необхідним для комфортного перебування 250 учнів та персоналу під час повітряної тривоги. Одночасно будівельники капітально відремонтували шкільний дах та санвузи.

Навесні розпочнуться встановлення укриттів для трьох міських дитсадків. Ще один модуль придбано за 1,4 мільйони гривень для потреб Новоселівської філії Ананьївського ліцею №2. І в новому навчальному році тут у безпечних умовах здобуватимуть освіту 50 школярів з Новоселівки та Коханівки.

### Бомбосховище облаштовували вихователі

У Любашівському дитсадку «Сонечко», який не працював з початку війни, ташувався Пункт незламності. Коли ж нарешті вирішилось питання про відновлення роботи дитсадка, колектив власними силами виконав ремонт у групах, спальннях та ігрових кімнатах. Найголовніше — облаштували тимчасове укриття. Під нього відвели підвал, що раніше слугував для зберігання овочів та фруктів. Приміщення спершу вичистили і впродовж літа просушили. Потім відремонтували і полагодили підлогу. Вихователі власноруч розписали вхід та стіни візерунками.



Лаштуються укриття для дошкільнят.

Бомбосховище забезпечено ємностями з питною та технічною водою, засобами пожежогасіння, аптечкою, контейнерами для зберігання їжі, настільними іграми, книжками, іграшками.

— Укриття в дитсадочку, який дніми відзначив своє 60-ліття, згідно з будівельним проектом, не було передбачене. На жаль, війна внесла свої корективи. Тож найважчим було облаштування бомбосховища. Тепер під час тривоги вихованці перебувають у безпечному місці, — розповіла завідувачка садочку Стефанія Кокота. — Там є все необхідне для комфорту та безпеки перебування дітей та працівників: спальні місця, зони для творчості та розвитку.









